

- *Про перспективи розвитку літійового виробництва та хімічних джерел струму в Україні (доповідачі — доктор геологічних наук В.О. Сьомка і доктор хімічних наук С.О. Кириллов)*
- *Феноменологія війни Росії проти України як об'єкт гуманітарних досліджень (доповідач — доктор історичних наук О.Є. Лисенко)*
- *Про нагородження відзнаками НАН України та Почесними грамотами НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України (доповідач — академік НАН України В.Л. Богданов)*
- *Кадрові та поточні питання*

ІЗ ЗАЛИ ЗАСІДАНЬ ПРЕЗИДІЇ НАН УКРАЇНИ 25 травня 2022 року

Засідання Президії НАН України 25 травня 2022 р. відбулося в режимі відеоконференції під головуванням президента НАН України академіка НАН України А.Г. Загороднього.

Члени Президії НАН України заслухали співдоповідь головного наукового співробітника Інституту геохімії, мінералогії та рудоутворення ім. М.П. Семененка НАН України доктора геологічних наук **Володимира Олексійовича Сьомки** і директора Міжвідомчого відділення електрохімічної енергетики НАН України доктора хімічних наук **Святослава Олександровича Кириллова** про перспективи розвитку літійового виробництва та хімічних джерел струму в Україні (стенограму див. на с. 75).

У виступах зазначено, що установи НАН України мають достатній науковий потенціал і необхідний досвід для розвитку та впровадження оригінальних підходів і розробок для розвідки, видобутку і збагачення літійвмісної сировини, а також створення перспективних літійвмісних матеріалів для високопотужних літій-іонних хімічних джерел струму, які сьогодні є основою для розвитку енергетики майбутнього.

Важливість літію зумовлена тим, що на сучасному етапі розвитку джерел енергії технології, засновані на його використанні, не мають серйозної конкуренції. Літій також успішно використовують у металургії, оскільки він утворює сплави майже з усіма металами, а високоміцні та надлегкі сплави літію з Mg і Al широко застосовують в авіаційній, космічній та ракетній техніці. Крім того, суміш парів літію з молекулярним воднем є ефективним робочим тілом для газофазних ядерних ракетних двигунів. Металоорганічні сполуки літію широко застосовують як ефективні каталізатори, оптичні матеріали в радіоелектроніці, нелінійній оптиці, акустооптиці та оптоелектроніці.

Зважаючи на наявну в Україні ресурсну базу, а також на світові тенденції розвитку сучасних технологій, розбудова галузі видобутку, переробки літію та виробництва на його основі ви-

сокопотужних хімічних джерел струму нового покоління може стати драйвером відновлення вітчизняної економіки, а також підґрунтям для створення високотехнологічних наукомістких напрямів техніки й інженерії.

В обговоренні співдоповіді взяли участь директор Інституту геологічних наук НАН України академік НАН України С.Б. Шехунова; заступник генерального директора ДП «Українська геологічна компанія» Б.І. Слободян; старший науковий співробітник відділу геологічних та геохімічних досліджень Інституту геохімії, мінералогії та рудоутворення ім. М.П. Семененка НАН України кандидат геологічних наук М.А. Козар; завідувач відділу електрохімічного матеріалознавства та електрокаталізу Інституту загальної та неорганічної хімії ім. В.І. Вернадського НАН України доктор хімічних наук В.С. Кублановський; завідувач кафедри загальної та неорганічної хімії НТУУ «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» доктор хімічних наук О.О. Андрійко; член Президії НАН України академік НАН України А.Г. Наумовець; академік-секретар Відділення хімії НАН України академік НАН України М.Т. Картель; віцепрезидент НАН України, голова Секції хімічних і біологічних наук НАН України академік НАН України В.Г. Кошечко; голова Північно-Східного наукового центру НАН України і МОН України академік НАН України В.П. Семиноженко; директор ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України» академік НАН України В.М. Геєць; академік-секретар Відділення фізики і астрономії НАН України академік НАН України В.М. Локтєв; директор ДУ «Інститут економіко-правових досліджень ім. В.К. Макутова НАН України» член-кореспондент НАН України В.А. Устименко.

* * *

Далі члени Президії НАН України заслухали доповідь завідувача відділу історії України періоду Другої світової війни Інституту історії України НАН України доктора історичних наук **Олександра Євгеновича Лисенка** на тему «Феноменологія війни Росії проти України як

об'єкт гуманітарних досліджень» (докладніше див. на с. 85).

У доповіді зазначено, що повномасштабна збройна агресія Російської Федерації проти України стала кульмінацією переходу антиукраїнського курсу РФ у фазу відкритої експансії, що актуалізує цілий комплекс проблем, які вже зараз мають бути об'єктом комплексного вивчення та системного наукового осмислення.

Ця російсько-українська війна характеризується поєднанням елементів війн п'ятого і шостого поколінь, у ній простежуються ознаки тотальної війни, є свідчення того, що політичне керівництво РФ цілеспрямовано і свідомо здійснює політику геноциду в Україні; крім того, має право на існування гіпотеза про світовий характер цієї війни вже у нинішній фазі протистояння.

Вчені НАН України в попередні роки досить детально досліджували явище світової гібридної війни в контексті російської агресії проти України, яка розгорталася на фоні системної кризи світової безпеки. Зокрема, видано національні доповіді «Політика інтеграції українського суспільства в контексті викликів та загроз подій на Донбасі» (за ред. Е.М. Лібанової), «Національна стійкість України: стратегія відповіді на виклики та випередження гібридних загроз» (за ред. С.І. Пирожкова), колективну монографію «Світова гібридна війна: український фронт» (за ред. В.П. Горбуліна), фундаментальну працю В.П. Горбуліна «Як перемогти Росію у війні майбутнього».

Науковці Інституту історії України з цієї проблематики видали монографії «Русский мир» в Україні: на краю прірви» (Л.Д. Якубова), «Територіальна ідентичність українського пограниччя: історичні витоки та геополітичні впливи» (Я.В. Верменич) та ін.; аналітичні доповіді «Русский мир на Донбасі та в Криму: історичні витоки, політична технологія, інструмент агресії» (за ред. В.А. Смоля), «Донбас і Крим в економічному, суспільно-політичному та етнокультурному просторі України: історичний досвід, модерні виклики, перспективи» (відп. ред. Г.В. Боряк), аналітичні записки «Історичний контекст формування проекту

русский мир та практика його реалізації в Криму й на Донбасі» (В.А. Смолій, Л.Д. Якубова), «Донбас і Крим: місце в модерному національному проекті» (Л.Д. Якубова та ін.).

В Інституті політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса опубліковано праці «Інтерпретації російсько-українського конфлікту в західних наукових і експертно-аналітичних працях» (за ред. В. Кулика), «Експертне середовище Білорусії про сучасні виклики та інтеграційні перспективи України в контексті російської агресії в Криму та на Донбасі» (М.В. Горбатюк), «Політичні аспекти кризи на Донбасі: діагностика стану та напрями врегулювання» (О.О. Рафальський та ін.), «Донбас у системі інформаційної безпеки держави: регіональні особливості, зовнішні виклики, інструменти боротьби з антиукраїнською пропагандою» (М.С. Кармазіна та ін.), «Ієрархія цінностей населення Сходу та Півдня України: етнополітичний аспект в умовах російської агресії» (В.А. Войналович та ін.).

Вчені Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України видали монографії «Цивільно-військове співробітництво на території Донецької та Луганської областей: моделі, тенденції, перспективи» (І.Г. Патер та ін.), «Між війною і соборністю. Соціокультурна інтеграція та адаптація переселенців з Донбасу та Криму. Західноукраїнський вектор» (М.Р. Литвин та ін.).

В Інституті всесвітньої історії видано монографії «Проблема історичної пам'яті у всесвітньо-історичному дискурсі (1945–2015 рр.)» (за ред. А.І. Кудряченка), «Інтеграційні виміри трансформації пострадянського простору» (за заг. ред. А.Г. Бульвінського) та «Війни історичної пам'яті: «never more» чи «если надо — повторим»? (начерки історичної політики Росії)» (В.М. Ткаченко, В.В. Якуба).

В обговоренні доповіді взяли участь начальник кафедри військової історії Національного університету оборони України імені Івана Черняховського доктор історичних наук І.І. Фурман; головний науковий співробітник відділу теорії та історії політичної науки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Ку-

раса НАН України доктор історичних наук Ю.І. Шаповал; академік-секретар Відділення історії, філософії та права НАН України академік НАН України В.А. Смолій; віцепрезидент НАН України член-кореспондент НАН України О.О. Рафальський; почесний директор Інституту археології НАН України академік НАН України П.П. Толочко.

* * *

Члени Президії НАН України розглянули також низку поточних питань:

- постановили провести сесії Загальних зборів НАН України та загальних зборів відділень НАН України 14–15 червня 2022 р.;
- затвердили Порядок складання, затвердження та контролю за виконанням фінансового плану підприємства НАН України в новій редакції;
- ухвалили оновлені персональні склади Наукової ради з проблем «Інформація. Мова. Інтелект» при Президії НАН України та Українського комітету Міжнародної асоціації з дослідження і поширення слов'янської культури;
- погодили припинення членства в Національній академії наук України дійсного члена (академіка) НАН України Єгорова Віктора Миколайовича за власним бажанням.

Погоджено призначення:

- доктора біологічних наук **Кравець Олени Адольфівни** на посаду головного наукового співробітника Державної установи «Інститут харчової біотехнології та геноміки НАН України»;
- доктора біологічних наук **Чугункової Тетяни Володимирівни** на посаду головного наукового співробітника Державної установи «Інститут харчової біотехнології та геноміки НАН України».

Відзнакою НАН України «За наукові досягнення» нагороджено:

- завідувача відділу Інституту технічної теплофізики НАН України члена-кореспондента НАН України **Баска Бориса Івановича** за багатолітню плідну працю, вагомий внесок у розвиток наукових досліджень у галузі теплоенергетики і тепломасообміну, розроблення і впровадження новітніх енергоощадних теплотехнологій та з нагоди 75-річчя з часу заснування установи.

Відзнакою НАН України «За професійні здобутки» нагороджено:

- директора Міжнародного науково-навчального центру інформаційних технологій та систем НАН та МОН України кандидата технічних наук **Волкова**

Олександра Євгеновича за плідну наукову і науково-організаційну діяльність та значний внесок у розвиток наукових досліджень для потреб оборонної промисловості України;

- провідного наукового співробітника Фізико-механічного інституту ім. Г.В. Карпенка НАН України доктора фізико-математичних наук **Мицика Богдана Григоровича** за багатолітню плідну наукову і педагогічну працю, високі професійні здобутки та вагомий особистий внесок у розвиток наукових досліджень фотопружності анізотропних матеріалів і механічних властивостей металів в області малих деформацій;

- співробітників Інституту технічної теплофізики НАН України — завідувача відділу доктора технічних наук **Гелетуху Георгія Георгійовича**; завідувача відділу доктора технічних наук **Ободовича Олександра Миколайовича** — за багатолітню плідну працю, вагомий внесок у розвиток наукових досліджень у галузі теплоенергетики і тепломасообміну, розроблення і впровадження новітніх енергоощадних теплотехнологій та з нагоди 75-річчя з часу заснування установи;

- співробітників Інституту електродинаміки НАН України — заступника директора з наукової роботи доктора технічних наук **Блінова Ігоря Вікторовича**; провідного наукового співробітника доктора технічних наук **Гориславця Юрія Михайловича**; завідувача відділу доктора технічних наук **Мельника Володимира Григоровича**; головного наукового співробітника доктора технічних наук **Подольцева Олександра Дмитровича**; заступника директора з наукової роботи доктора технічних наук **Шаповала Івана Андрійовича**; завідувача планово-виробничого відділу **Щербіну Лілію Миколаївну** — за багатолітню плідну працю, вагомий внесок у розвиток фундаментальних і прикладних досліджень фізико-технічних проблем електроенергетики й електротехніки, активне сприяння вирішенню науково-технічних завдань паливно-енергетичного комплексу України та з нагоди 75-річчя від часу заснування установи.

Відзнакою НАН України «За підготовку наукової зміни» нагороджено:

- головного наукового співробітника Інституту теоретичної фізики ім. М.М. Боголюбова НАН України доктора фізико-математичних наук **Синюкова Юрія Михайловича** за багатолітню плідну працю вченого і педагога та вагомий внесок у підготовку висококваліфікованих наукових кадрів — фахівців у галузі фізики високих енергій;

- співробітників Інституту технічної теплофізики НАН України — заступника директора з наукової роботи члена-кореспондента НАН України **Авраменка Андрія Олександровича**; завідувача відділу члена-кореспондента НАН України **Фіалко Наталію Михай-**

лівну — за багатолітню плідну працю, вагомий внесок у розвиток наукових досліджень у галузі теплоенергетики і тепломасообміну, розроблення і впровадження новітніх енергоощадних теплотехнологій та з нагоди 75-річчя з часу заснування установи;

- співробітників Інституту електродинаміки НАН України — провідного наукового співробітника доктора технічних наук **Бібік Олену Василівну**; завідувача відділу доктора технічних наук **Мазуренка Леоніда Івановича** — за багатолітню плідну працю, вагомий внесок у розвиток фундаментальних і прикладних досліджень фізико-технічних проблем електроенергетики й електротехніки, активне сприяння вирішенню науково-технічних завдань паливно-енергетичного комплексу України та з нагоди 75-річчя від часу заснування установи.

Відзнакою НАН України «Талант, натхнення, праця» нагороджено:

- старшого наукового співробітника Фізико-механічного інституту ім. Г.В. Карпенка НАН України доктора технічних наук **Долінську Ірину Ярославівну** за плідну наукову діяльність та особистий внесок у розвиток досліджень у галузі діагностики стану і довговічності матеріалів та елементів конструкцій при силових і фізико-хімічних навантаженнях;

- наукового співробітника Інституту електродинаміки НАН України кандидата технічних наук **Бондаря Олексія Ігоровича** за багатолітню плідну працю, вагомий внесок у розвиток фундаментальних і прикладних досліджень фізико-технічних проблем електроенергетики й електротехніки, активне сприяння вирішенню науково-технічних завдань паливно-енергетичного комплексу України та з нагоди 75-річчя від часу заснування установи.

Подякою НАН України відзначено:

- заступника головного редактора загальноакадемічного журналу «Доповіді Національної академії наук України» **Гавричкову Галину Миколаївну** за багатолітню плідну творчу працю, високі професійні здобутки та вагомий особистий внесок у розвиток видавничої справи в НАН України;

- заступника директора з наукової роботи Навчально-наукового комплексу «Інститут прикладного системного аналізу» Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» МОН України та НАН України члена-кореспондента НАН України **Панкратову Наталію Дмитрівну** за багатолітню плідну наукову працю, вагомі здобутки у науково-організаційній і педагогічній діяльності та значний особистий внесок у розвиток наукових досліджень у галузі системного аналізу й інформаційних технологій;

- співробітників Інституту технічної теплофізики НАН України — почесного директора академіка НАН України **Долінського Анатолія Андрійовича**; головного наукового співробітника доктора технічних наук **Петрову Жанну Олександрівну**; завідувача відділу академіка НАН України **Халатова Артема Артемовича** — за багатолітню плідну працю, вагомий внесок у розвиток наукових досліджень у галузі теплоенергетики і тепломасообміну, розроблення і впровадження новітніх енергоощадних теплотехнологій та з нагоди 75-річчя з часу заснування установи;

- співробітників Інституту електродинаміки НАН України — молодшого наукового співробітника **Бойка Петра Семеновича**; ученого секретаря кандидата технічних наук **Кофта Олександра Георгійовича**; старшого наукового співробітника кандидата технічних наук **Кучанського Владислава Володимировича**; старшого наукового співробітника кандидата технічних наук **Остапчук Людвігу Борисівну**; старшого наукового співробітника кандидата технічних наук **Тітка Владислава Олексійовича** — за багатолітню плідну працю, вагомий внесок у розвиток фундаментальних і прикладних досліджень фізико-технічних проблем електроенергетики й електротехніки, активне сприяння вирішенню науково-технічних завдань паливно-енергетичного комплексу України та з нагоди 75-річчя від часу заснування установи.

Почесною грамотою Президії НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України нагороджено:

- водія автотранспортного засобу I класу Інституту сцинтиляційних матеріалів НАН України **Дмитренка Валерія Юрійовича** за багатолітню сумлінну працю та зразкове виконання посадових обов'язків;

- водія автотранспортного засобу I класу Інституту сцинтиляційних матеріалів НАН України **Чуркіна Сергія Миколайовича** за багатолітню сумлінну працю та зразкове виконання посадових обов'язків;

- трудовий колектив Міжнародного науково-навчального центру інформаційних технологій та систем НАН та МОН України за багатолітню плідну наукову, науково-організаційну і педагогічну діяльність, створення й впровадження новітніх інформаційних і комунікаційних технологій;

- співробітників Інституту технічної теплофізики НАН України — завідувача лабораторії кандидата технічних наук **Демченка Володимира Георгійовича**; завідувача лабораторії доктора технічних наук **Круковського Павла Григоровича**; завідувача лабораторії кандидата технічних наук **Сігала Олександра Ісаковича** — за багатолітню плідну працю, вагомий внесок у розвиток наукових досліджень у галузі теплоенергетики і тепломасообміну, розроблення і впровадження новітніх енергоощадних теплотехнологій та з нагоди 75-річчя з часу заснування установи;

- співробітників Інституту електродинаміки НАН України — головного механіка **Бойка Олександра Анатолійовича**; завідувача відділу доктора технічних наук **Зайцева Євгена Олександровича**; інженера I категорії **Лозову Світлану Володимирівну**; головного енергетика **Нікітюка Василя Івановича**; завідувача групи **Шелепанову Антоніну Миколаївну** — за багатолітню плідну працю, вагомий внесок у розвиток фундаментальних і прикладних досліджень фізико-технічних проблем електроенергетики й електротехніки, активне сприяння вирішенню науково-технічних завдань паливно-енергетичного комплексу України та з нагоди 75-річчя від часу заснування установи.

За матеріалами засідання підготувала О.О. Мележик